

Bijlage 1 'Dissidenten en Vredessjoemelaars' - Memoires van een rechtse '68er

Pagina's 262-270

Behoort bij brief van SGTRS aan BUZA 28 februari 2025

“In de komende jaren staat IKV Pax Christi (...) voor een aantal uitdagingen. (...) de kerkelijke achterban dient bij het vredeswerk betrokken te worden. (...) De band met de kerken bepaalt in belangrijke mate de maatschappelijke legitimatie van IKV Pax Christi.”

Uit bovenstaande blijkt dat Gruiters constateert dat het IKV Pax Christi geen achterban meer heeft, dat hij de kerken wel of niet tot de achterban van IKV Pax Christi wenst, maar bovenal niet onder woorden kan brengen waarvoor het IKV Pax Christi staat. Het gevolg is, dat de kerken vanuit hun kant alleen nog goed zijn om ze te laten collecteren voor Pax. Dit terwijl ze, misschien grotendeels zonder hun eigen weten, wel door Pax worden opgevoerd als deze richting de overheid moet schermen met een achterban. Anders gezegd: Pax gebruikt, – naar analogie van Gogol – de kerkelijke achterban als ‘Dode zielen’ voor subsidie en invloed.

Ik memoreer het citaat (zie pag. 246) van Mary Kaldor in haar slotrede tijdens de oprichtingsvergadering van de Helsinki Citizens’ Assembly, afgekort de HCA. Dit was dé civil society.

“Waar gaan wij naartoe? Ik wil benadrukken, dat het van ons afhangt waar we naar toe gaan. Wij zijn de HCA. Of wij wel of niet een permanente en significante organisatie kunnen vestigen om de democratie in Europa te versterken, hangt af wat ieder van ons nu doet. Wij zijn de enigen die dit zullen doen.”

In plaats van HCA kunnen we ook IKV-Pax-Christi lezen. Wat is er van deze pretentieuze woorden terecht gekomen? Een gedesorïenteerde organisatie met ultieme pretenties. Havel zou van een dergelijke organisatie stellen, dat deze wordt voortgedreven door ‘samopohyb’; een eigenbeweging. Zoals de staatsorganen in het post-totalitaire tijdperk, dat hij heeft ervaren.

De manier waarop Pax met het Oekraïne Referendum van 6 april 2016 is omgegaan laat ook zien wat de gevolgen zijn van genoemde desoriëntatie. Met SGTRS besloten wij campagne te gaan voeren voor een JA! – Wij deden dit onder de naam WelPeil. – We zochten contact met Stem voor Nederland, waar de rechtse Joshua Lievestro de scepter zwaaide. We meenden in goed gezelschap te verkeren. De 200.000,- euro subsidie van de heer Soros vonden wij minder geslaagd. Dit deerde ons niet, omdat Stem voor Nederland voor ons een Platform was, waarbij wij over verschillende aandachtspunten rond het referendum werden geïnformeerd.

Via Stem voor Nederland werden ook afspraken gemaakt, om te voorkomen dat men langs elkaar heen ging werken.

In de aanloop naar het referendum bleek De Volkskrant coöperatief. Columnist Martin Sommer stak met zijn column ‘Voor een hartgrondig Ja’ al in een vroeg stadium een hart onder de riem.⁶⁶ (Kennelijk houden de nieuwe regenten van de status quo.) Dit gaf een *feel good* ervaring. Tijdens de vergaderingen van Stem voor Nederland schoof ook Pax aan. Eerst Julia Soldatiuk en later Cinta Depondt (beiden Programme Officer Eastern Europe & Eurasia). Aanvankelijk vroeg ik mij daardoor af, in wat voor gezelschap ik was beland. Zijn oude tegenstellingen verdwenen, en nieuwe ontstaan?

Pax heeft zich – zoals veel politieke partijen – achter het associatieverdrag geschaard. Op de website van Pax is dit ook zo te lezen.⁶⁷ Tijdens een van de vergaderingen van Stem voor Nederland vroeg ik Cinta Depondt, wat voor campagne Pax dan zou gaan voeren. Ze antwoordde, dat Pax geen campagne zou gaan voeren!!

Onbegrijpelijk, als we op de weblog van de directeur van Pax, Jan Gruijters, het volgende lezen:⁶⁸

“Activisten die zich inzetten voor politieke hervormingen en mensenrechten in Oekraïne zullen een tegenstem ervaren als verraad. En Oekraïne is al zo vaak verraden. Niet alleen door het Westen maar ook door Rusland.

Zo deed Oekraïne in 1994 als vierde kernmacht van de wereld afstand van 1.800 kernwapens. In ruil daarvoor ontving Oekraïne een soevereiniteitsgarantie door de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk en Rusland. Met de annexatie van de Krim heeft Rusland zijn woord gebroken. Elke stem tegen de associatieovereenkomst vormt een cynische beloning voor de woordbreuk en landroof door Poetin.”

Waarom heeft Pax niet met een slogan als ‘Kernwapens de wereld uit, het is al begonnen in Oekraïne’ een campagne voor het associatieverdrag gevoerd? Het zou een prima opmaat zijn geweest voor een serieus anti-kernwapen debat in Nederland. Dit is niet gebeurd. Wel had Pax eerder het burgerinitiatief geïnitieerd ‘Tekenen tegen Kernwapens’ om de Tweede Kamer te vragen in Nederland een verbod op kernwapens in te stellen in Nederland. Het Kamerdebat vond plaats op 28 april 2016. Met zijn opstelling heeft Pax ‘activisten die zich inzetten voor politieke hervormingen en mensenrechten in Oekraïne’ verraden, want bij het referendum

afzijdig blijven, de inspanningen van Oekraïne voor nucleaire ontwapening negeren en wel thuis gemakkelijk scoren met een ‘gouwe ouwe’. En wat is er nog over van de geloofwaardigheid van Pax als partner in het anti-kernwapen debat?

En zo zien we, waar een charigarch sterk in is; overal bij zijn, meepraten en kijken waar die zelf het meeste voordeel voor zich kan behalen.

Terug naar het ‘golden ticket’ dat de grote ‘civil society-clubs’ zich hebben bezorgd. We zien ook, dat waar in het verleden bij het Medefinancieringsstelsel nog plaats was voor ‘doe-organisaties’, zoals Woord en Daad, of ZOA,⁶⁹ die zijn ‘weggefilterd’ in het programma ‘Samenspraak en Tegenspraak’. Zij hadden wel subsidie aangevraagd, maar hun aanvraag werd afgewezen. Over het waarom van de afwijzing schreef Ane de Jong van ZOA mij het volgende:⁷⁰

“En inderdaad heeft ZOA ook een aanvraag ingediend in het kader van ‘Samenspraak en Tegenspraak’ (looptijd 2016-2021), maar is afgewezen.

In het kort gezegd ligt de reden van afwijzing in het feit dat ZOA niet een organisatie is die zich primair richt op ‘Lobby en Advocacy’ ofwel het thema van het subsidiekader. Wij houden ons daar wel mee bezig, maar het is niet de kern van ons werk, en dat vertaalt zich soms terug als de concurrentie hevig is.”

Ook deze mail toont aan, dat de organisaties die subsidie ontvangen in het kader van ‘Samenspraak en Tegenspraak’ niet zozeer ontwikkelingshulp verlenen, maar een politieke boodschap uitdragen. Maar wat is die boodschap dan? Dit kunnen we lezen in een recent artikel uit Vrij Nederland:⁷¹

“Minister Ploumen had na de grootschalige bezuinigingen die ze doorvoerde op ontwikkelingssamenwerking minder geld te besteden. Ze heeft dat geld bewust ingezet voor een nieuw programma, ‘Samenspraak en Tegenspraak’, waarin ze een samenwerking aangaat met 25 organisaties en koepels uit Nederland en het Zuiden. Dit programma gaat in januari 2016 van start en heeft als doel de ruimte voor het maatschappelijk middenveld mondiaal te vergroten. (...) Het is een vernieuwende aanpak. Geen enkel donorland heeft tot nu toe zo specifiek ingezet op het beïnvloeden van overheden door ngo’s.”

Export van de ‘civil society’ is de boodschap. Links heeft zich opnieuw uitgevonden; het gaat om (de uitbreiding van) de macht.

‘Samenspraak en Tegenspraak’ heeft als doel de ruimte voor de ‘civil society’ mondiaal te vergroten. Daarbij is Ploumen blind voor de feiten. Zo stelt Reina Buijs, (naar ik aanneem namens Ploumen) plaatsvervangend directeur Internationale Samenwerking bij het ministerie van Buitenlandse Zaken, dat er ‘vanuit buitenland veel belangstelling’ voor dit exportproduct is. Dit zegt ze in een artikel dat de titel heeft ‘Ongewenste organisaties’!

Hiervoor vermeldde ik, dat in de loop van de jaren Pax steeds meer subsidie van BuZa ging ontvangen. Echter, BuZa stelt eisen aan subsidies, namelijk dat een deel van de inkomsten uit een andere bron (of bronnen) dient te komen. Immers, er moet sprake zijn van maatschappelijk draagvlak. Dus hoe meer BuZa geeft, hoe meer er uit de andere bronnen moet komen. Als BuZa in miljoenen denkt, moet men uit andere bronnen ook miljoenen ontvangen. Dit kan natuurlijk een probleem zijn. Dit ‘probleem’ speelde al bij andere charigarchen. Hier bleek een linkse ‘68er inventief.⁷² Hij wist dit probleem geniaal te tackelen. Het was Boudewijn Poelmann, de huidige baas van de Postcodeloterij, die in de zeventiger jaren actief was binnen Novib.

Maar eerst iets meer over Novib, (staat voor Nederlandse Organisatie voor Internationale Bijstand). Medio 1975 heeft bij Novib een paleisrevolutie plaatsgevonden, waarbij de communist Jef Theunis als winnaar naar voren is gekomen. Hij wilde dat ‘meer aandacht wordt gegeven aan de mentaliteitsbeïnvloeding dan aan projecten in de Derde Wereld.’⁷³ Dit werd dus het nieuwe beleid van Novib. Verder is het goed te weten dat Novib in die tijd nauw samenwerkte met het IKV.⁷⁴

In die tijd dachten linkse ‘68ers dogmatisch. Boudewijn Poelmann deed dat niet. Hij was links, lid van de PPR (later opgegaan in GroenLinks). Hij was de man van ‘Idealism is beautiful, but who is to pay for it?’ Hij was dus een ‘Reallinke’. Het lukte hem om Novib op het kapitalistische pad te krijgen. ‘Bij Novib gaf Boudewijn zijn jonge collega’s (...) les in marketing.’⁷⁵ Of hij nu werkelijk wist waarmee hij bezig was, is de vraag. Zo stelt Ineke Holtwijk:

“Ondanks zijn studieuze inslag filosofeerde Boudewijn nooit over zijn eigen handelen. Laat staan dat hij het kritisch tegen het licht

hield. Alleen het resultaat telde. Dat er nadelen kleven aan zijn manier van opereren, weigert hij te accepteren.”

Om een lang verhaal kort te maken: Poelmann zei na tien jaar voor Novib gewerkt te hebben de club vaarwel en richtte de zeer succesvolle Nationale Postcodeloterij op. Deze loterij is wettelijk verplicht om 50% van de opbrengst aan ‘goede doelen’ te geven. ‘Goede doelen’ zijn dan organisaties. En dan denken we natuurlijk in de eerste plaats aan Novib.⁷⁶ En het zal duidelijk zijn, deze ‘goede doelen’ zijn door de bank genomen allemaal links. Niet alle, zoals Wereld Natuurfonds bijvoorbeeld; hoewel we vraagtekens kunnen zetten achter het ‘eco’ beleid van deze organisatie. Wel links zijn de charigarchen die royale subsidies van BuZa ontvangen.

De hiervoor al genoemde Ineke Holtwijk geeft een interessant inkijkje in de wereld van deze charigarchen.⁷⁷

“In de wandelgangen van Carré is het druk. Directeuren van de goede doelen van de Postcode Loterij komen zelden alleen. Ook voorlichters en bestuurders zijn van de partij. Eerbewijzen aan de gulle gever wordt belangrijk gevonden. Sommige clubs halen hier 30 procent van hun begroting op.

Het Goed Geld Gala is daarnaast een netwerkbijeenkomst bij uitstek. De *fine fleur* van de Nederlandse charitatieve sector loopt hier rond. Onder hen bevinden zich veel oud-hoofddirecteuren en oud-politici. Kijk, daar gaat Ernst Hirsch Ballin. Als minister van Justitie had hij de loterij in zijn portefeuille en diende hij in de gaten te houden of Boudewijn en de zijnen zich aan de regels hielden. De ex-politicus is hier nu namens beneficiënt Cordaid (53,5 miljoen euro tot 2014 van de loterij), waar hij in het bestuur zit.

En staat daar niet prinses Laurentien? Ze is een uitgesproken fan van de Postcode Loterij. In 2012 was de prinses gastspreker op het Goed Geld Gala. Zo meteen krijgt zij bijna 900.000 euro voor jeugdige inspraakraden die haar stichting Missing Chapter met Unicef wil organiseren.

En daar lopen de mediagenieke Willemijn Verloop en Petra Stienen. Verloop is oprichtster van War Child (18,2 miljoen van de loterij tot 2014) en van het platform Social Enterprise NL (600.000 euro tot 2014 van Stichting DOEN). De arabiste Stienen is toezichhouder bij CARE Nederland (1,5 miljoen euro tot 2014 van de loterij)

en veelgevraagd voor het tv-programma De Wereld Draait Door. En de jonge vrouw in de zwarte, laag uitgesneden avondjurk? Dat is de voorlichtster van vredesorganisatie Pax, die jaren om principiële redenen geen geld wenste van de Postcode Loterij (1,5 miljoen euro tot 2014 van de loterij).

‘Aan het Goed Geld Gala zag je hoe de goede doelen in de loop der tijd professionaliseerden,’ mijmert een van de vaste gasten. ‘Steeds meer vrouwen met blond, lang haar. Type prinses Mabel.’

Holtwijk stelt dat ‘sommige clubs hier 30% van hun begroting ophalen.’ Gezien BuZa slechts 75% subsidieert, komt dit percentage niet uit de lucht vallen. (Kennelijk vindt BuZa dat, als men 25% van derden ontvangt, er sprake is van voldoende maatschappelijk draagvlak.) Er is dus een relatie tussen wat BuZa subsidieert, en de Postcodeloterij geeft. Heel duidelijk is dit te verklaren aan de hand van het beleid van Pax. Hierboven stelde ik, dat Pax in de jaren 2010-2015 bijna 7,5 miljoen euro per jaar van BuZa ontving. Van 2016-2021 is dit 11 miljoen per jaar geworden.⁷⁸ Dus een verhoging van de subsidie van 3,5 miljoen per jaar. Daarvoor moet uit andere bronnen 1,17 miljoen bij elkaar gesprokkeld worden. Aangezien dit met (extra) collectes en legaten kennelijk niet is te behappen, heeft Pax zijn principiële bezwaren definitief moeten laten varen, en een beroep moeten doen op de Postcodeloterij.⁷⁹ De informatie in de rondzendbrief van Pax staat het dan ook onomwonden:⁸⁰

“De Nationale Postcode Loterij verlengt per 1 januari 2016 de samenwerking met vredesorganisatie Pax met vijf jaar. Met de steun van de Nationale Postcode Loterij kan Pax bijzondere projecten op het gebied van vrede en veiligheid realiseren. Freek Landmeter, directeur van Pax: ‘We zijn erg verheugd dat de Postcode Loterij de komende vijf jaar het werk van Pax zal steunen. De wereld staat in brand, werken aan vrede is actueler dan ooit. Met deze bijdrage kunnen we ons nog sterker inzetten in landen als Oekraïne, Zuid-Soedan, Colombia én Nederland. We bedanken alle deelnemers aan de loterij die dit mogelijk maken.’”

Op 26 januari 2016 vond in theater Carré de 26e editie van het Goed Geld Gala van de Nationale Postcode Loterij plaats. Na de preek van Boudewijn Poelmann over neushorens mochten de beneficiënten opstaan en de cheque onder hun zitting tot zich nemen. Ik ben er niet bij geweest,

maar ik kan me voorstellen dat de jonge vrouw in de zwarte, laag uitgesneden avondjurk van Pax ook de cheque heeft gepakt. Groot moet haar teleurstelling zijn geweest, toen zij zag dat het een cheque was van slechts een half miljoen euro. Het bedrag dat Pax ook in 2015 van Poelmann had ontvangen. Een horrorscenario doemde op. Pax zou voor 2016 geen voldoende geldinstroom hebben van een ‘derde’ bron, om de verhoogde subsidie van BuZa van 3,5 miljoen per jaar te mogen ontvangen. Er was dus zoals ik hiervoor berekend heb, een ‘gat’ van 1,17 miljoen euro. Het kan niet anders, dan dat de jonge vrouw van Pax in de zwarte, laag uitgesneden avondjurk, contact heeft opgenomen met ‘Bou’ – de koosnaam voor Boudewijn Poelmann – en haar nood heeft geklaagd. Met succes! Want al op 19 februari 2016 verkondigde Pax in haar Nieuwsbrief het volgende:

“Duizenden kinderen die nog in Aleppo wonen en niet kunnen vluchten voor de oorlog, krijgen dankzij steun van de Postcode Loterij lessen in vrede. Vredesorganisatie Pax werkt via de Syrische partnerorganisatie Kesh Malek aan vrede en veiligheid voor de kinderen van Aleppo. Naast de reguliere ondersteuning van de Postcode Loterij, heeft Pax nu ook een extra donatie ontvangen van 1,2 miljoen euro om in Syrië te besteden.”

En zo werd het ‘gat’ van 1,17 miljoen euro gedekt.

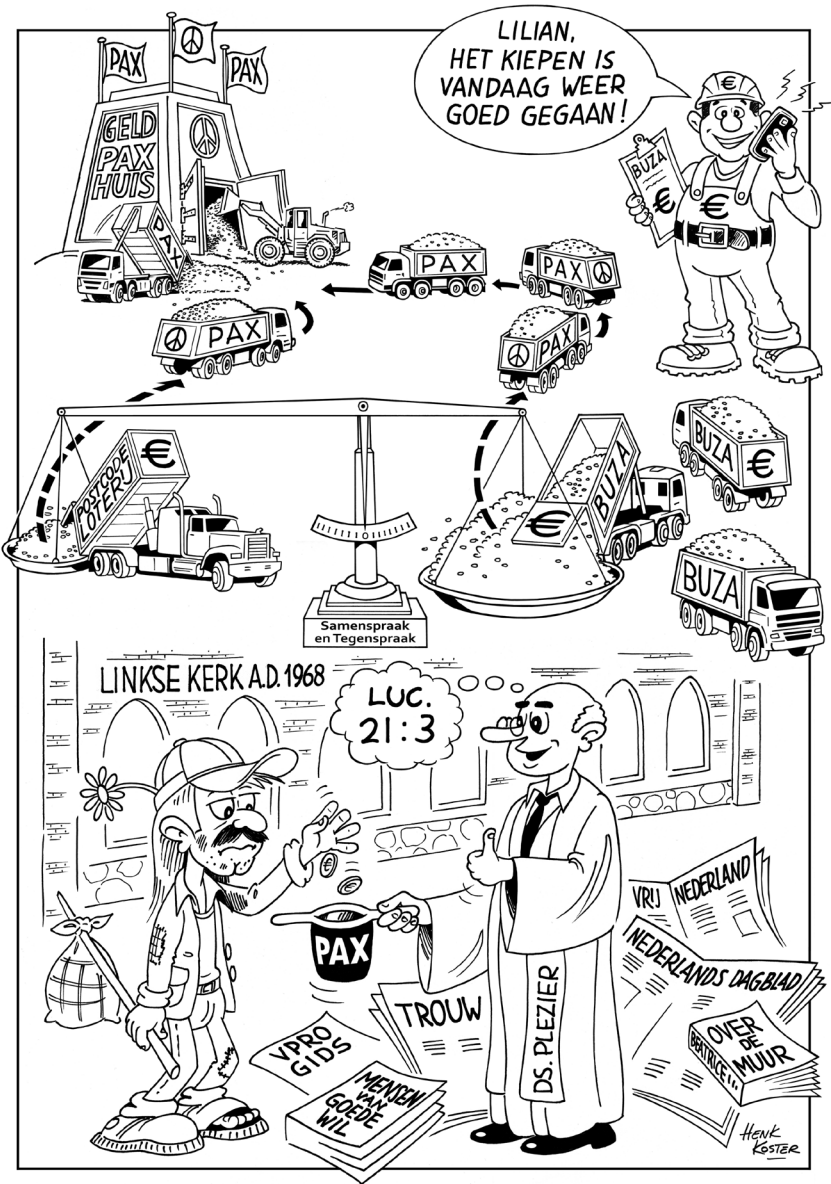
De Telegraaf stelde onlangs:⁸¹

“Ministers zijn maar wat blij met alle miljoenen goede-doelengeld van de Postcode Loterij die in overleg met ministeries gestoken worden in allerlei projecten, waar minister Dijsselbloem (Financiën) geen geld voor heeft. Ze mogen er goede sier mee maken.”

Dit citaat geeft aanleiding te veronderstellen, dat minister Dijsselbloem zich niet realiseert, dat het goede-doelengeld van de Postcode Loterij een hefboomwerking heeft waardoor hij juist steeds meer geld moet steken in ‘goede doelen’. Maar we kunnen het citaat ook anders uitleggen. Dijsselbloem streeft naar volledige subsidiëring, en gebruikt daarbij de Postcode Loterij voor de wettelijk verplichte ‘derde’ geldstroom.

Hoe Pax zich inzet voor de vrede kunnen we lezen op de website van de Postcodeloterij (sic):⁸²

Verdienmodel charigarch Pax.

“Hoe zorgt Pax voor vrede? (...) Pax informeert en beïnvloedt beslissers in de politiek in Den Haag, Brussel en bij de Verenigde Naties in New York om te kiezen voor de kortste weg naar vrede, ontwapening en verzoening. Het belang van veiligheid voor burgers in conflictgebieden staat daarbij voorop.”

En zo wordt er op de website van Pax ‘geadvertiseerd’ voor de Postcode-loterij (met een button ‘speel mee voor het goede doel’) en de Postcode-loterij informeert zijn lotenkopers dat Pax een ‘goeden doelen’ organisatie is. Maar inmiddels weten we beter: het is een charigarch, een ‘pressure group’, die beslissers in politiek Den Haag beïnvloedt: als het een links kabinet is, wordt het samenspraak, en een rechts kabinet tegenspraak. De prangende vraag is natuurlijk, of dit alles in lijn ligt met de democratische rechtsorde. Van één ding ben ik overtuigd: als Havel zou weten dat zijn opvatting over de civil society zo begrepen zou worden, hij zich in zijn graf zou omdraaien.